

Δευτέρα 3 Οκτωβρίου 2011
www.gestrategy.gr

Το Μπαχρέιν προβληματίζει τους Σαουδάραβες

Σίιτες διαδηλωτές κατά της μοναρχίας

Ο πληθυσμός του Μπαχρέιν ανέρχεται σε περίπου 1,3 εκατ. κατοίκους, εκ των οποίων το 49% είναι αλλοδαποί. Το 99% από τους περίπου 650.000 υπήκοους είναι μουσουλμάνοι, ενώ το υπόλοιπο 1% είναι εβραίοι, χριστιανοί, ινδουιστές και μπαχάι. Από τους μουσουλμάνους, περίπου το 70% είναι σίιτες και οι υπόλοιποι σουνίτες. Θα πρέπει να τονισθεί ότι η σιιτική κοινότητα υποεκπροσωπείται στην κυβέρνηση και υφίσταται διάφορες μορφές διακρίσεων, ενώ οι νεαροί σίιτες έχουν περιορισμένες ευκαιρίες στον εργασιακό τομέα. Η κυβέρνηση επιδιώκει να διαβρώσει τη σιιτική πλειοψηφία με κάθε τρόπο και μία από τις τακτικές που ακολουθεί είναι να χορηγεί υπηκοότητα σε αλλοδαπούς σουνίτες. Όταν το Μάρτιο του 2011 ξεκίνησαν οι μαζικές διαδηλώσεις των σιιτών, η κυβέρνηση αντέδρασε σπασμωδικά. Οι δυνάμεις ασφάλειας τους αντιμετώπισαν βίαια, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των διαδηλωτών αλλά και η συχνότητα των διαδηλώσεων.

Έξι μήνες αργότερα, η αντιπαράθεση μεταξύ των σιιτών και της σουνιτικής μοναρχίας δεν έχει κοπάσει. Στις 31 Αυγούστου, ο θάνατος του 14χρονου μουσουλμάνου, Ali Jawad Ahmed al-Sheikh, στη σιιτική περιοχή Sitra, που σύμφωνα με τους διαδηλωτές κτυπήθηκε στο πρόσωπο από βλήμα δακρυγόνου των δυνάμεων ασφάλειας, επιδείνωσε και πάλι την εσωτερική κατάσταση ασφάλειας. Στην κηδεία του νεαρού παρευρέθηκαν περισσότεροι από 10.000 Σίιτες, οι οποίοι φώναζαν συνθήματα κατά του βασιλιά Hamad bin Isa Al Khalifa. Συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν την ίδια ημέρα και στην πρωτεύουσα Μάναμα, όπου οι Σίιτες διαδηλωτές προσπάθησαν να καταλάβουν την κεντρική πλατεία του Μαργαριταριού που συνιστά πλέον το σύμβολο της εξέγερσης του περασμένου Φεβρουαρίου.

Στις 10 Σεπτεμβρίου, σύμφωνα με το μεγαλύτερο κόμμα της σιιτικής αντιπολίτευσης (Al-Wefaq), στην πόλη Sitra έχασε τη ζωή του από την επέμβαση των δυνάμεων ασφάλειας και ο 36χρονος σίιτης Jawad Marhun. Από την έναρξη των ταραχών (Φεβρουάριος 2011), η αντιπολίτευση ισχυρίζεται σκοτώθηκαν 30 άτομα, ενώ οι αρχές υποστηρίζουν ότι οι ανθρώπινες απώλειες ανήλθαν στα 24 άτομα, εκ των οποίων οι τέσσερις ήταν άνδρες των δυνάμεων ασφάλειας.

Τον περασμένο Μάρτιο, επτά αντιπολιτευτικές οργανώσεις (Al-Wefaq, Wa'ad, Al Amal, Islamic Front For The Liberation of Bahrein, Haq, Wafa και Bahrein Islamic Freedom Movement), σχημάτισαν μια αντικαθεστωτική συμμαχία, η οποία συνεχίζει να δραστηριοποιείται. Μάλιστα, στις 22 Σεπτεμβρίου οργάνωσε και πραγματοποίησε τη συγκέντρωση 3.000 σιιτών στην περιοχή Tubi (οκτώ χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πρωτεύουσας).

Η ένταση κλιμακώνεται βαθμιαία και η κυβέρνηση αντιδρά βίαια κατά των διαδηλωτών χρησιμοποιώντας δακρυγόνα και πλαστικές σφαίρες. Από την πλευρά της, η αντιπολίτευση έχει ήδη μπούκοτάρει τις εκλογές της 24^{ης} Σεπτεμβρίου, για την αντικατάσταση των 18 εδρών που κατείχε το κόμμα Al-Wefaq, και απαιτεί δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να τερματισθεί η μοναρχία των σουνιτών που κυβερνούν για δεκαετίες το Μπαχρέιν, στο οποίο οι σίιτες συνιστούν τη συντριπτική πλειοψηφία. Επιπρόσθετα,

οργανώνει και πραγματοποιεί διαδηλώσεις σχεδόν σε καθημερινή βάση, από τις 21 Σεπτεμβρίου.

Έλλειμμα δημοκρατίας

Το έλλειμμα δημοκρατίας είναι εμφανές, αφού το Σύνταγμα του 2002 μεταβίβασε στον εμίρη την εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία. Έκτοτε, ο Hamad bin Isa Al Khalifa διορίζει το υπουργικό συμβούλιο και τους δικαστές. Αν και επίσημα τα πολιτικά κόμματα θεωρούνται παράνομα, εντούτοις η κυβέρνηση επιτρέπει τη λειτουργία ορισμένων πολιτικών κομμάτων. Φυσικά, για την πραγματοποίηση συγκεντρώσεων και διαδηλώσεων απαιτείται ειδική άδεια.

Στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας, η βασιλική οικογένεια έχει τον πρώτο λόγο και ελέγχει όλες τις υπηρεσίες ασφάλειας. Η αντιτρομοκρατική νομοθεσία προβλέπει την ποινή του θανάτου για τα μέλη των τρομοκρατικών οργανώσεων και ποινές φυλάκισης για όσους χρησιμοποιούν τη θρησκεία για εξτρεμιστικούς σκοπούς. Ο αντιτρομοκρατικός νόμος χρησιμοποιείται ευρέως από τις αρχές, προκειμένου να προβαίνουν σε αυθαίρετες συλλήψεις όσων αντιτίθενται στη μοναρχία.

Η ελευθερία της έκφρασης είναι περιορισμένη και οι αρχές παρενοχλούν όσους επικρίνουν δημόσια την κυβέρνηση. Τα ΜΜΕ είναι κρατικά και οι τρεις μεγαλύτερες ιδιωτικές εφημερίδες συνεργάζονται με το καθεστώς. Ο νόμος περί Τύπου του 2002 ενθαρρύνει την αυτολογοκρισία και επιτρέπει τη φυλάκιση των δημοσιογράφων, όταν επικρίνουν το βασιλιά ή το Ισλάμ ή όταν «απειλούν» την εθνική ασφάλεια.

Παρόμοια είναι και η κατάσταση στον εργατικό τομέα, καθώς οι απεργίες απαγορεύονται σε ζωτικούς τομείς, όπως οι μεταφορές, η ασφάλεια, η πολιτική άμυνα, η υγεία, οι επικοινωνίες, κτλ. Ο συνδικαλισμός στον ιδιωτικό τομέα δεν απαγορεύεται επίσημα, όμως οι συνδικαλιστές αντιμετωπίζουν κυβερνητικές παρενοχλήσεις. Οι εκατοντάδες χιλιάδες αλλοδαποί εργάτες δεν προστατεύονται από κάποιο εργατικό νόμο, δεν τους επιτρέπεται να δραστηριοποιούνται οργανωμένα και δεν συμμετέχουν στα εργατικά συνδικάτα.

Το Μπαχρέιν έχει υιοθετήσει μια σειρά νόμων κατά της διαφθοράς, αλλά η εφαρμογή τους κρίνεται περιορισμένη, αφού οι υψηλόβαθμοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι σπάνια τιμωρούνται. Σύμφωνα με το διεθνή οργανισμό Transparency International, ο «Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς για το 2010» (Corruption Perceptions Index) [1] ήταν 4,9 και η χώρα κατέλαβε την 48^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη (συνολικά μεταξύ 178 χωρών).

Σαουδαραβικές ανησυχίες

Η αιματηρή καταστολή των διαδηλωτών από τις δυνάμεις ασφάλειας, σε συνδυασμό με την πολύχρονη διακυβέρνηση της χώρας από τη σουνιτική μειοψηφία, έχει επαναφέρει τους σίτες στους δρόμους της πρωτεύουσας και των υπόλοιπων σιιτικών περιοχών. Ο μονάρχης κατηγορεί την Τεχεράνη για εμπλοκή στα εσωτερικά της χώρας, αλλά η σιιτική αντιπολίτευση επιμένει ότι διαμαρτύρεται για τη χαμηλή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των σιιτών, για την υπεράσπιση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και τη συμμετοχή τους στη διακυβέρνηση της χώρας. Από την πλευρά της, η μειοψηφία της σουνιτικής κοινότητας υποστηρίζει ότι οι σίτες επιδιώκουν να αναλάβουν την εξουσία.

Η κατάσταση δημιουργεί ανησυχίες και στο Ριάντ, καθότι είναι πιθανό να προκληθούν αλυσιδωτές εξεγέρσεις και στις σαουδαραβικές σιιτικές κοινότητες, οι οποίες μάλιστα κατοικούν στις πετρελαιοπαραγωγές περιοχές της χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα μέσα Μαρτίου του 2011, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα απέστειλαν περίπου 1.000 στρατιώτες στο Μπαχρέιν, προκειμένου να υποστηρίξουν τις αρχές στην καταστολή των αντικυβερνητικών διαδηλώσεων. Στις αρχές Ιουλίου, το περίπου 50% της εν λόγω στρατιωτικής δύναμης αποσύρθηκε, αλλά προηγουμένως ο μονάρχης του Μπαχρέιν φρόντισε να στρατολογήσει 2.000 σουνίτες στρατιώτες από γειτονικές χώρες, όπως το Ιράκ, η Συρία και η Υεμένη.

Στην παρούσα φάση, το Συμβούλιο Συνεργασίας των χωρών του Κόλπου (Gulf Cooperation Council – GCC) φαίνεται διστακτικό στο να λάβει και πάλι την απόφαση αποστολής στρατιωτικής δύναμης στο Μπαχρέιν, καθότι εκτιμά ότι μια τέτοια κίνηση αφενός θα προκαλούσε τη γενικευμένη αντίδραση των σιιτών των χωρών του Κόλπου και αφετέρου θα δικαιολογούσε την εμπλοκή της Τεχεράνης. Παρόλα αυτά, αν η κατάσταση ξεφύγει από τον έλεγχο των δυνάμεων ασφάλειας, τότε είναι σχεδόν βέβαιο ότι το CCC θα παρέμβει δυναμικά.

Αμερικανικό ενδιαφέρον

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι εξελίξεις στην περιοχή και η επιδείνωση της περιφερειακής κατάστασης ασφάλειας προβληματίζουν τις ΗΠΑ. Οι σχέσεις της Μάναμα με την Ουάσιγκτον εντοπίζονται κυρίως σε αμυντικό επίπεδο. Στη ναυτική βάση του προαστίου Juffair της Μάναμα εδρεύει ο 5ος στόλος (περίπου 100 πλοία και 2.300 Αμερικανοί στρατιώτες), ενώ από το 2002 το Μπαχρέιν συνιστά ένα «μείζονα μη ΝΑΤΟϊκό σύμμαχο» για τις ΗΠΑ.

Μετά την πτώση του σανταμικού καθεστώτος, έχουν περιορισθεί αριθμητικά οι εξωτερικές απειλές κατά του Μπαχρέιν και των υπόλοιπων χωρών της αραβικής χερσονήσου. Όμως, στην παρούσα φάση, η Ουάσιγκτον θεωρεί ως εν δυνάμει μείζονες περιφερειακές απειλές:

- ✓ Την Τεχεράνη, τόσο ως μια πιθανή μελλοντική πυρηνική δύναμη, όσο και ως τον ιθύνοντα νου ενός σιιτικού άξονα, που θα μπορούσε να αποσταθεροποιήσει την ευρύτερη περιοχή του Κόλπου και συνεπώς να δημιουργήσει προβλήματα ενεργειακής ασφάλειας (παραγωγή, μεταφορά και τιμή πετρελαίου) και επιδείνωση της περιφερειακής κατάστασης ασφάλειας.
- ✓ Την τρομοκρατία και την πειρατεία στη θαλάσσια περιοχή του Κόλπου. [2]

Η όλη κατάσταση στην περιοχή συνδέεται και με την προγραμματισμένη απόσυρση των αμερικανικών δυνάμεων από το Ιράκ (31 Δεκεμβρίου 2011). Είναι προφανές ότι από τις αρχές του 2012 η Τεχεράνη θα έχει το «πάνω χέρι» στην περιοχή του Περσικού Κόλπου και δεν είναι καθόλου απίθανο να προκύψει μια νέα συγκρουσιακή κατάσταση, αν οι χώρες της αραβικής χερσονήσου δεν συνεργασθούν με το Ιράν, ώστε να διευθετηθούν έξυπνα, ειρηνικά και δημοκρατικά τα θέματα που ταλανίζουν τις σιιτικές κοινότητες.

[1] Η μέτρηση του μεγέθους της διαφθοράς μιας χώρας θεωρείται περίπλοκη διαδικασία, καθώς χρησιμοποιεί τη στατιστική για την αξιολόγηση 13 (το μέγιστο) ανεξάρτητων μεγεθών, προκειμένου να καταλήξει σε μια απόλυτη τιμή (Corruption Perceptions Index, CPI). Ο CPI παίρνει τιμές από 0 έως 10 (το 10 αντιστοιχεί σε μηδενική διαφθορά, ενώ το 0 αναφέρεται σε πολύ διεφθαρμένη χώρα).

Transparency International, "Corruption Perceptions Index 2010"

[2] Στις 28 Ιουλίου 2010, σημειώθηκε έκρηξη στο γιαπωνέζικο δεξαμενόπλοιο "M Star", που ήταν φορτωμένο με 2,3 εκατ. βαρέλια αργού πετρελαίου ανοιχτά του Ομάν. Την ευθύνη είχε αναλάβει η τρομοκρατική οργάνωση "Abdullah Azzam Brigades", που συνδέεται με την Al-Qaeda.

The Guardian, "Japanese oil tanker damaged in Gulf explosion", July 28, 2010